

**Milieuverklaring 2007**  
**van de Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame**  
**Ontwikkeling**

**EMAS**  
**Verwezenlijkingen 2006-2007**  
**Programma Milieuacties 2007-2008**



## **EMAS**

Deze milieuverklaring wordt gepubliceerd in het kader van de deelname van de Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling (POD DO) aan het EMAS-systeem.

EMAS (*Environmental Management and Audit Scheme*) is een Europees milieubeheer- en auditsysteem voor organisaties die een milieuzorgsysteem hebben opgezet.

Om een EMAS-registratie te verkrijgen moet een organisatie aantoonbaar aan de volgende voorwaarden voldoen. De organisatie dient:

- een milieuzorgsysteem volgens de ISO 14001-norm versie 2004 te implementeren;
- de milieuprestaties continu te verbeteren;
- de medewerking van alle personeelsleden aan het milieuprogramma te verzekeren;
- de milieuwetgeving na te volgen;
- een publieke milieuverklaring op te stellen.

Dit document beschrijft de ondernomen acties en de verkregen resultaten in 2006-2007 op adres North Plaza A, Koning Albert II laan 9, 8ste verdieping in 1210 Brussel. Als gevolg van omstandigheden diende de POD DO op 22 mei 2007 buiten zijn wil om en onvoorzien tot eind 2007 naar een andere locatie te verhuizen. Het milieuprogramma van de Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling voor 2007-2008 werd daarom aangepast aan de activiteiten zoals die verlopen op het huidige, voorlopige adres tot eind 2007. In 2008 betreft de POD DO definitief zijn nieuwe lokalen; daarom zal 2008 als referentiejaar gelden voor de volgende milieuverklaring. Deze milieuverklaring zal dan ook worden geactualiseerd in mei 2008.

De milieuverklaring is bestemd voor iedereen die geïnteresseerd is in het registratieproces van ons milieuzorgsysteem volgens EMAS. In het kader van de uitwisseling van goede praktijken verstrekt de POD Duurzame Ontwikkeling graag verdere informatie aan alle personen die betrokken zijn bij het opzetten van een gelijkaardig systeem. ([contact@poddo.be](mailto:contact@poddo.be) )

### **Deze milieuverklaring bevat de volgende informatie:**

- Inleiding door het bestuur [p. 4]
- Overzicht van de POD Duurzame Ontwikkeling: structuur, opdrachten en activiteiten [p. 5]
- Milieubeleid [p. 6]
- Historische achtergrond, ontwikkeling en doelstellingen van het milieuzorgsysteem [p.7]
- Werking van het milieuzorgsysteem [p. 8]
- Structuur en verantwoordelijkheden binnen het milieuzorgsysteem [p. 9]
- Rechtstreekse milieuaspecten en milieu-impact voor de locatie North Plaza A [p. 10]
- Onrechtstreekse milieuaspecten en milieu-impact [p. 17]
- Doelstellingen i.v.m. rechtstreekse aspecten [p. 22]
- Doelstellingen i.v.m. onrechtstreekse aspecten [p. 22]
- Prestatieniveau van het milieuzorgsysteem [p. 24]
- Validatieverklaring [p. 24]

**Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling (POD DO)**  
**WTCIII, 15de verdieping**  
**Simon Bolivarlaan 30, bus 12**  
**1000 Brussel**  
**<http://http://www.poddo.be/>**

**NACE-code: 75-1**

## **Inleiding door het bestuur**

Van bij de oprichting van de Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling in 2002 zijn milieu en milieuzorg een van onze aandachtspunten. Die vult de POD Duurzame Ontwikkeling in met doelstellingen zoals het leveren van een positieve bijdrage tot milieubewustzijn en milieubewustmaking, het stimuleren van respect voor het milieu en het verlagen van de rechtstreekse en onrechtstreekse milieu-impact.

Sinds maart 2003 wordt het aandachtspunt “milieu” concreet opgenomen in een formeel vastgelegd en stapsgewijs geïmplementeerd beleid.

In maart 2004 heeft de Ministerraad van Oostende beslist om tegen eind 2005 een milieuzorgsysteem te voorzien in alle federale overheidsdiensten (FOD's), programmatorische federale overheidsdiensten (POD's) en parastatale instellingen.

In juli 2005 heeft de regering daarbij voor het EMAS-systeem gekozen.

In dit kader heeft de POD Duurzame Ontwikkeling een milieuzorgsysteem opgezet dat aan de validatievoorwaarden van de Europese EMAS-reglementering beantwoordt.

In maart 2006 werd het systeem voor de eerste keer door een onafhankelijk expertbureau doorgelicht en gevalideerd. Daarmee verwezenlijkt de POD Duurzame Ontwikkeling Actie 17 van het *Federaal plan voor duurzame ontwikkeling 2004-2008*, die bepaalt dat de overheid hierin een voorbeeldfunctie dient te vervullen. Via deze voorbeeldrol wordt gehoopt dat onze aanpak andere collega's en maatschappelijke actoren ertoe zal aanzetten dezelfde weg in te slaan.

Een kwalitatief hoogstaand milieubeheer is een onderdeel van duurzame ontwikkeling, maar deze heeft uiteraard ook andere raakvlakken, waarbij sociale en economische aspecten, visie op lange termijn en de planetaire dimensie centraal staan. Deze aspecten verdienen een steeds grotere aandacht en steeds meer betrokkenheid. Het gaat hier om een verdere uitdaging, die de POD Duurzame Ontwikkeling wil aangaan en zo breed mogelijk uitdragen, onder meer via het jaarlijks rapport dat op de website [www.poddo.be](http://www.poddo.be) beschikbaar is.

Hadelin de Beer de Laer,  
Voorzitter Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling

## **Overzicht van de POD Duurzame Ontwikkeling: structuur, opdrachten en activiteiten**

De POD Duurzame Ontwikkeling is gevestigd in het gebouw WTCIII, Simon Bolivarlaan 30 in 1000 Brussel; de dienst beschikt daar sinds 22 mei 2007 over één vierde van de 15de verdieping.

De dienst heeft op het ogenblik 14 medewerkers en is opgedeeld in 6 cellen:

- de programmaverantwoordelijken;
- de coördinatiecel milieuzorg;
- de communicatiecel;
- de cel secretariaat en boekhouding.
- de cel productie- en consumptiepatronen
- de cel strategie en planning, waarin het secretariaat van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling is opgenomen.

De POD Duurzame Ontwikkeling vult een aantal belangrijke taken in wat betreft duurzame ontwikkeling. De missie van de dienst is als volgt vastgelegd:

**Als overheidsdienst alle actoren helpen te handelen voor een duurzame ontwikkeling gericht op de behoeften van de huidige en toekomstige generaties.**

Dit wordt vertaald in strategische doelstellingen:

- strategische doelstellingen voor de **federale planning** en de **nationale strategie**;
- strategische doelstellingen ter ondersteuning van de FOD's/POD's bij de **implementatie** van de duurzame ontwikkeling;
- strategische doelstellingen inzake **steun** aan middenveldorganisaties;
- strategische doelstellingen inzake **bewustmaking** en **communicatie**;
- strategische doelstellingen op **internationaal** vlak;
- strategische doelstellingen inzake **beheer**.

De strategische doelstellingen worden bereikt door:

- a) samen te werken, in eerste instantie met de federale overheidsdiensten, maar ook met de verschillende spelers van het maatschappelijk middenveld en met de verschillende gezagsniveaus, om **projecten te verwezenlijken** met volgende doelstellingen:
  - *een gunstig kader te scheppen* voor beleid dat op evenwichtige wijze de lange termijn, de planetaire gevolgen, de sociale, economische en milieudimensie, het verzorgingsbeginsel en de participatie integreert;
  - aan de actoren *concrete instrumenten aan te bieden* voor het beslissen over en het verwezenlijken van de richting die zij aan hun activiteiten willen geven voor wat betreft de beginselen van duurzame ontwikkeling, en *nieuwe initiatieven te stimuleren* voor een duurzaam milieu;
  - *concreet te handelen* in bepaalde dossiers die tot wijzigingen in de productie- en consumptiepatronen leiden;
  - het *overleg* tussen de actoren te *ondersteunen*;
  - *het begrip* duurzame ontwikkeling in de maatschappij te *doen doordringen* en daarbij voorrang te geven aan concrete, tastbare aspecten van duurzame ontwikkeling;
  - *doelmatig mee te werken* aan de vertegenwoordiging van België *op internationaal vlak*;
- b) een *goed presterende interne werking* uit te bouwen.



## **Milieubeleid**

Actie 17 van het *Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2004-2008* bepaalt dat de overheid een voorbeeldfunctie dient te vervullen op het vlak van duurzame ontwikkeling en milieuzorg. Dit betekent dat de diensten een proces moeten starten om hun milieuprestaties voortdurend te verbeteren, onder meer om vervuiling te voorkomen.

De Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame Ontwikkeling geeft hieraan gehoor en wenst een voorbeeld te zijn door een geregistreerd milieuzorgsysteem volgens de EMAS-verordening van de Europese Unie in te stellen, wat ook een verplichting tot transparante communicatie inhoudt. Dit zal voor de andere Federale overheidsdiensten aantonen dat EMAS haalbaar is. Bovendien zal de POD Duurzame Ontwikkeling, die belast is met de coördinatie van de milieuzorg, op basis van zijn ervaring die andere Federale overheidsdiensten kunnen helpen.

Om deze verbintenis te concretiseren, onderneemt de POD Duurzame Ontwikkeling specifieke acties ter bescherming van het leefmilieu. Die acties betreffen:

- de vermindering van de rechtstreekse en onrechtstreekse milieu-impact van zijn werking;
- de vermindering van de milieu-impact van de werking van zijn contractanten;
- de promotie van duurzame ontwikkeling en dus ook van milieubescherming in alle federale overheidsdiensten door:
  - cellen duurzame ontwikkeling op te richten en op te volgen,
  - studies over de impact van beslissingen op duurzame ontwikkeling aan te moedigen (DOEB – duurzame-ontwikkelingseffectbeoordeling),
  - de planning en het bereiken van resultaten inzake milieuzorg te steunen.

De POD Duurzame Ontwikkeling verbindt zich ertoe:

- de rechtstreekse gevolgen van zijn dagelijkse werking voor het milieu te verminderen door:
  - duurzaam aan te kopen,
  - het energieverbruik te verminderen,
  - het papierverbruik te verminderen,
  - het waterverbruik te verminderen,
  - afval te voorkomen en te verminderen,
  - duurzame vervoermiddelen te gebruiken;
- de onrechtstreekse milieugevolgen verbonden met de dossiers van zijn adviseurs en attachés te verminderen door evaluaties vooraf;
- de acties uit het eerste en het tweede Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling uit te voeren die van toepassing zijn op de dienst en op de werkterreinen waarop de dienst een invloed heeft;
- instrumenten voor milieubescherming en preventie aan te brengen bij andere Federale overheidsdiensten voor hun dagelijkse werking en een instrument zoals EMAS te promoten;
- de milieuwetgeving na te leven en erop vooruit te lopen.

15 december 2005

Hadelin de Beer de Laer  
Voorzitter POD Duurzame Ontwikkeling

## **Historische achtergrond en ontwikkeling van het milieuzorgsysteem**

Van bij zijn oprichting heeft de POD Duurzame Ontwikkeling al maatregelen genomen om de negatieve impact van zijn activiteiten op het milieu te verminderen. Om tot een degelijk milieubeleid te komen heeft de POD Duurzame Ontwikkeling sindsdien een milieuzorgsysteem geïmplementeerd.

Daarbij heeft de POD Duurzame Ontwikkeling een aantal stappen doorlopen. Wij hebben de huidige impact op het milieu in kaart gebracht, onze milieudoelstellingen vastgelegd, een actieplan opgesteld en implementatieprocedures uitgewerkt. Jaarlijks worden interne audits georganiseerd. Verder wordt ook een externe audit door een onafhankelijk, geregistreerd expertbureau uitgevoerd. De acties binnen het milieuzorgsysteem worden regelmatig geëvalueerd. Om onze milieuprestaties te verbeteren wordt gewerkt met een jaarlijkse cyclus in vier stappen: inventaris, actieplan, implementering en evaluatie, die jaarlijks wordt hernieuwd en opnieuw doorgelicht via een externe audit.

De belangrijkste actiemiddelen van de POD Duurzame Ontwikkeling zijn het integreren van aandachtspunten inzake milieu in de projecten van de federale overheidsdiensten, het invoeren van milieucriteria in de overheidsopdrachten en het verlenen van subsidies.

Sinds 2005 waren er een aantal belangrijke ontwikkelingen:

- Integratie van het Secretariaat van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling, dat daarvoor afhing van het Federaal Planbureau en dat o.m. als taak heeft het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling 2008-2012 op te stellen.
- Oprichting van de cel "productie- en consumptiepatronen"

Daardoor is het personeelsbestand van 10 naar 14 personen opgetrokken.

Voor wat de interne organisatie betreft werd het milieuzorgsysteem tijdens het eerste trimester van 2007 volledig herwerkt om het in lijn te brengen met de systemen die werden opgezet in andere federale administraties met Emas-registratie of waar een Emas-registratieaanvraag loopt (zie punt 17, pagina 20).

## **Doelstellingen van het milieuzorgsysteem**

Milieu-impact kan worden onderverdeeld volgens de aard van de weerslag op het milieu.

**Rechtstreekse** milieu-impact houdt verband met de operationele activiteiten van de POD Duurzame Ontwikkeling (dagelijkse werking van de dienst in het gebouw, verplaatsingen in België en verblijf in het buitenland). De rechtstreekse impact is vrij hoog wat de ratio per persoon betreft, maar blijft vanwege het klein aantal personen gering t.o.v. de gehele federale administratie.

**Onrechtstreekse** milieu-impact houdt verband met onze activiteiten inzake beleidsplanning en ondersteuning van de federale overheidsdiensten. Deze activiteiten hebben een aanzienlijke weerslag op het milieu.

**Om de rechtstreekse en onrechtstreekse milieu-impact van de dagelijkse werking te minimaliseren zal de POD Duurzame Ontwikkeling:**

- rekening houden met de relevante milieu- en sociale factoren bij elke activiteit, wetsontwerp of ministerieel besluit dat aan de Staatssecretaris wordt voorgelegd;

- milieuzorg en milieubeheer integreren in alle projecten en activiteiten die door de dienst worden gesubsidieerd of gestimuleerd, voor zover deze het gebruik van natuurlijke hulpbronnen of een risico op eventuele milieuhinder of -overlast inhouden;
- een voorbeeld stellen voor andere, niet-federale openbare instellingen en de federale openbare besturen ondersteunen bij het integreren van milieuzorg en milieubeheer in hun eigen operationele werking;
- de Staatssecretaris terzijde staan bij het vaststellen of elke Federale overheidsdienst en Programmatorische federale overheidsdienst een gevalideerd milieuzorgsysteem implementeert;
- een impuls geven aan het opnemen van sociale en milieubepalingen in de lastenboeken voor overheidsopdrachten;
- maatregelen nemen voor een grotere bewustwording bij de brede bevolking omtrent duurzame ontwikkeling.

### **Werking van het milieuzorgsysteem**

Milieuzorg en milieubeheer hebben betrekking op alle gebieden waarop de actie van de medewerkers van de POD Duurzame Ontwikkeling een weerslag of een controlerende invloed heeft. Daarom vereist het welslagen van een milieuzorgsysteem een continu proces waarbij alle personeelsleden van de POD Duurzame Ontwikkeling worden betrokken. Verder worden alle spelers die met onze werking te maken hebben in dat proces opgenomen, dus ook personen die contractueel of organisationeel met ons samenwerken.

De POD Duurzame Ontwikkeling voert een actief milieubeleid met als doel de medewerkers milieubewust en milieuverantwoordelijk te maken en ze aan te sporen om bij te dragen tot milieuzorg en milieubeheer volgens de EMAS-richtlijnen.

Na een initiële analyse en de actualisering daarvan begin 2007, stelt de coördinatieroc milieuzorg een aangepast actieplan op om de rechtstreekse milieu-impact te verlagen op de voorlopige locatie. Elke medewerker gaat door dezelfde oefening voor wat betreft de onrechtstreekse milieu-impact van zijn eigen projecten. Het algemene traject wordt door het bestuur goedgekeurd.

### **Inspraak, betrokkenheid en vorming van het personeel**

Alle medewerkers evalueren, in een eerste stadium en binnen hun verantwoordelijkheidsgebied, de weerslag van hun activiteiten op het milieu. Deze analyse betreft alle deelactiviteiten van de dienst, van het onderzoek van subsidieaanvragen tot het organiseren van evenementen over openbare raadplegingen et projecten in samenwerking met andere besturen. Ook brengen de medewerkers eco-consumptie en duurzame mobiliteit in de praktijk. Opleidingen in milieuzorg worden intern verzorgd door de milieuverantwoordelijke en door een extern consultantsbureau. Extern worden dit soort opleidingen door gespecialiseerde instellingen aangeboden.

De goede praktijken voor de dagelijkse werking worden vertaald in posters zoals "Milieu: een zaak van iedereen", "Wat doe je als de kraan lekt" die duidelijk zichtbaar in verschillende lokalen worden opgehangen.

Om de zes maanden wordt de vooruitgang van de acties opgetekend. Van het milieuzorgsysteem van de POD Duurzame Ontwikkeling worden regelmatig audits genomen door collega's van andere openbare instellingen die een milieuzorgsysteem van het EMAS-type in gebruik hebben, of door een externe dienstverlener.

De resultaten van het eco-beheer van de POD Duurzame Ontwikkeling worden om het jaar meegedeeld aan en besproken met de politiek verantwoordelijke persoon, in ons geval Staatssecretaris Els Van Weert of een door de Staatssecretaris aangeduide persoon.

### **Structuur en verantwoordelijkheden binnen het milieuzorgsysteem**

De verantwoordelijkheid voor de milieuzorg en het milieubeheer van de POD Duurzame Ontwikkeling berust bij het bestuur, dat ervoor zorgt dat het hele team bij het proces wordt betrokken.

De verantwoordelijkheden zijn als volgt ingedeeld:

- de milieuverantwoordelijke coördineert de verschillende acties die tot doel hebben de rechtstreekse milieu-impact te verlagen. Hij volgt deze acties op en gaat de resultaten na;
- de coördinatiecel milieuzorg (rechtstreekse en onrechtstreekse aspecten) is verantwoordelijk voor de nodige interne dynamiek voor het uitvoeren van het milieuprogramma;
- de communicatiecel is verantwoordelijk voor de externe communicatie over milieuzorg en milieubeheer volgens de EMAS-reglementering (federale besturen en belanghebbenden).

Het implementeren van EMAS binnen de POD Duurzame Ontwikkeling heeft een voorbeeldfunctie voor de andere Federale overheidsdiensten; deze benadering streeft immers het bewerkstelligen na van milieukwaliteit, een continue kwaliteitsverbetering bij de dossieropvolging en het stimuleren van goede milieupraktijken in de dagelijkse werking.

## **Rechtstreekse milieuaspecten en milieu-impact**

### **De significante rechtstreekse milieuaspecten van locatie North Plaza A betreffen:**

1. Verbruik van natuurlijke hulpbronnen en energie;
2. Duurzaam aankoopbeleid en duurzame consumptie;
3. Papierverbruik;
4. Mobiliteit;
5. Afvalbeheer;
6. Onderhoud van de gebouwen die door de POD DO worden gebruikt.

Het zesde en laatste aspect werd toegevoegd na de actualisering voor 2006-2007 als gevolg van de milieutoets.

Deze aspecten werden geëvalueerd aan de hand van een nieuwe methode die reeds in gebruik is bij andere Emas-geregistreerde federale instellingen. De nieuwe methode is gebaseerd op de volgende evaluatiecriteria:

- materiaalstroom;
- milieuwetgeving et Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling;
- potentiële impact op het milieu;
- gewoonten en gebruiken binnen de dienst;
- mening van het personeel;
- invloed en beheerscontrole.

De geïdentificeerde aspecten en de bijhorende doelstellingen worden hierna opgesomd.

### **1. Verbruik van natuurlijke hulpbronnen en energie**

#### **Inleidende opmerking: Wijziging van de meetindicatoren t.o.v. 2005-2006**

Het verbruik van water, gas en laagspanningsstroom wordt om de maand geëvalueerd. De gegevensvastlegging werd gewijzigd om te zorgen voor een betere leesbaarheid en meer nauwkeurige resultaten:

Gas: De meting wordt niet meer in KWh maar in m<sup>3</sup> opgetekend. Deze meting dient voor het vastleggen van een indicator naar rato van de gebruikte oppervlakte en het aantal personen.

Elektriciteit: Van de 2 KWh-meters van de verdieping bleek er slechts één specifiek voor de door de POD DO gebruikte oppervlakte bestemd te zijn. Deze meting dient voor het vastleggen van een indicator naar rato van de gebruikte oppervlakte en het aantal personen.

Water: Naast de algemene meter van het gebouw wordt er ook gemeten aan de watermeter voor de verdieping. Deze meting dient voor het vastleggen van een indicator naar rato van de gebruikte oppervlakte en het aantal personen.

#### **1.A. Gasverbruik**

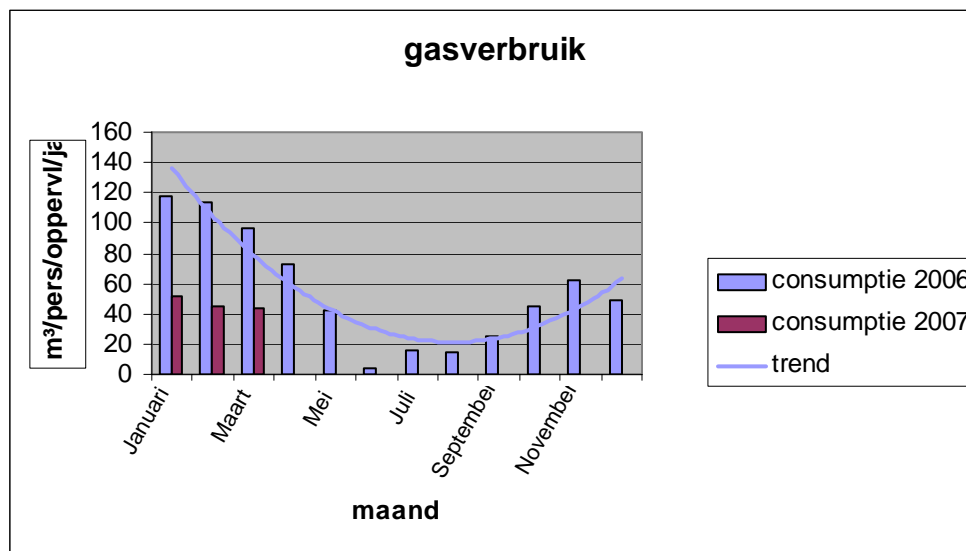
Een van de doelstellingen van de milieuverklaring voor 2006 betrof een vermindering van het gasverbruik van 5% tegen eind 2008.

Als gevolg van de gewijzigde gegevensvastlegging werden het streefcijfer en de referentiemeetwaarde aangepast. De herberekende verbruikswaarde voor 2005 bedraagt

daarmee nu 669,7m<sup>3</sup> per medewerker per jaar. Het streefcijfer voor eind 2008 bedraagt 636,2 m<sup>3</sup> per medewerker per jaar.

Het verbruik voor 2006 bedraagt 656,7 m<sup>3</sup> per medewerker per jaar; dat komt overeen met een vermindering van 2% t.o.v. 2005 en geeft blijk van een gunstige trend wat betreft onze doelstelling voor 2008.

De vermindering kan worden verklaard door bewustmakingsacties met als thema een beter gebruik van de verwarming, alsook door de zachte winter en inzet van de 3 verwarmingsketels volgens de reglementering en de milieuvergunning.



### **1.B. Verbruik van laagspanningsstroom**

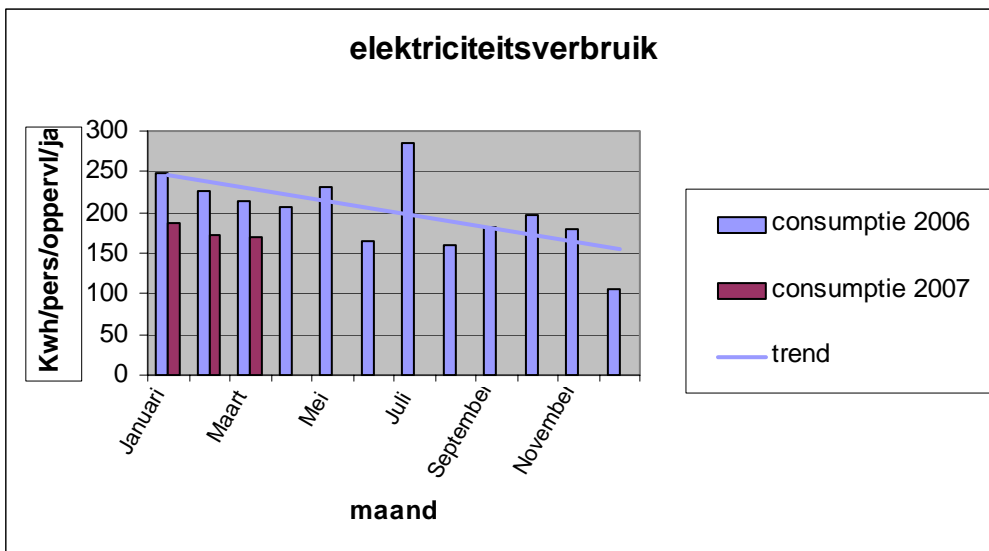
Zoals vastgelegd in de milieuverklaring voor 2005 was de doelstelling voor energieverbruik een vermindering van 5% tegen eind 2008.

Als gevolg van de gewijzigde gegevensvastlegging werden het streefcijfer en de referentiemeetwaarde aangepast. De verbruikswaarde voor 2005 is nu bepaald op 2328,3 KW/H per medewerker per jaar; het streefcijfer voor eind 2008 bedraagt 2211,9 KW/H per medewerker per jaar.

Voor 2006 werd een verbruik van 2401,2 KW/H gemeten; dat is een stijging van 3,2%.

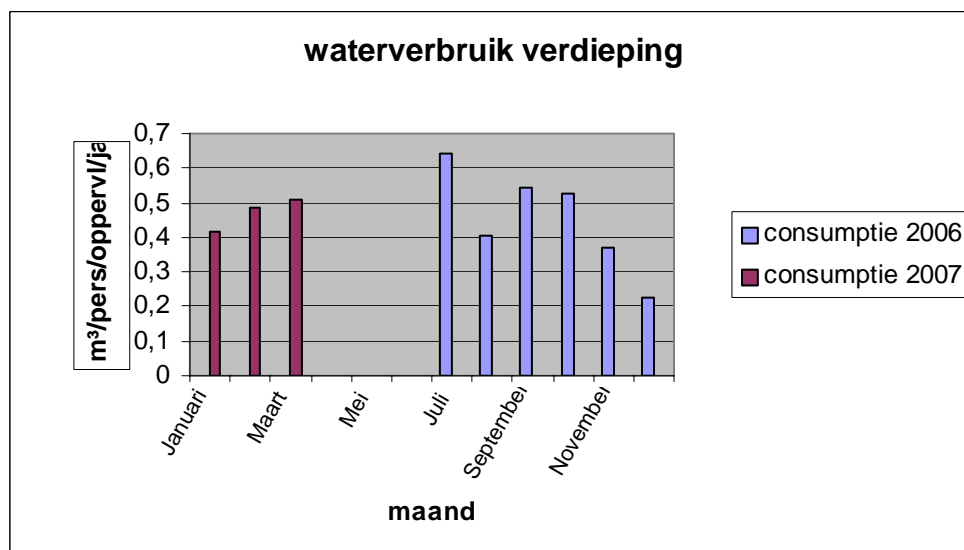
Ondanks bewustmakingsacties heeft de warme juli maand geleid tot intensief gebruik van het aircosysteem.

Toch kan uit de eerste metingen van begin 2007 een neerwaartse trend worden afgeleid, die waarschijnlijk kan worden verklaard door een schaafeffect als gevolg van het grotere personeelsbestand.



### 1.C. Waterverbruik

Sinds 2006 beschikt de dienst over meteropnamen voor het water op zijn verdieping; hiermee kan het waterverbruik beter worden ingeschat. Aangezien er geen referentiewaarde voor 2005 beschikbaar is, wordt een raming voor 2006 als referentiewaarde aangehouden. Een effening voor de beschikbare gegevens over 6 maanden geeft een gemiddeld verbruik van 5,43 m<sup>3</sup> water per medewerker per jaar aan; dat is minder dan een kwaliteitsnorm van 6 m<sup>3</sup> per persoon voor de sanitaire ruimten en de keuken. Vergeleken met de verbruikswaarden voor het gebouw van het jaar daarvoor (21,58 m<sup>3</sup> per persoon per jaar) wordt een verbruiksverhoging vastgesteld (23,17 m<sup>3</sup> per persoon per jaar). Dit hoge verbruik is te wijten aan het waterverbruik op de verdieping, maar ook aan de technische uitrustingen. Informatie over deze gegevens zal aan de betrokken partijen worden doorgegeven.



## **2. Duurzaam aankoopbeleid en duurzame consumptie**

De POD Duurzame Ontwikkeling beschikt slechts over weinig cijfermateriaal voor dit aspect.

- Het enige onderhoudsproduct dat door de POD Duurzame Ontwikkeling wordt aangekocht (afwasmiddel) is een milieuvriendelijk product met eco-label.
- De onderhoudsproducten die door het schoonmaakbedrijf worden gebruikt zijn geen zogenoemde "groene" producten.
- Wij gebruiken herbruikbare glazen, borden en bestek.
- Behalve koffie is er weinig collectief gebruik van voedsel en drank. De koffie is biologische fair-trade koffie.
- Voor bureaubehoeften hangen wij af van de FOD Volksgezondheid; de geleverde producten beantwoorden voorsnog niet aan milieu- en sociale criteria. Toch moet worden opgemerkt dat deze FOD sinds februari 2007 een EMAS-project heeft opgestart.
- Tijdens de middagen van de duurzame ontwikkeling die minstens vijf maal per jaar door ons worden georganiseerd, maken wij gebruik van traiteurs met bioproducten en, voor zover mogelijk, van leveranciers die beantwoorden aan sociale criteria; deze regels zijn uiteraard niet noodzakelijk van toepassing als wij afhankelijk zijn van de uitnodigende organisatie.

Om tot een duurzaam consumptiebeleid en duurzame aankopen te komen hebben wij voorgesteld om meer producten te kopen die aan de milieu- en sociale criteria beantwoorden.

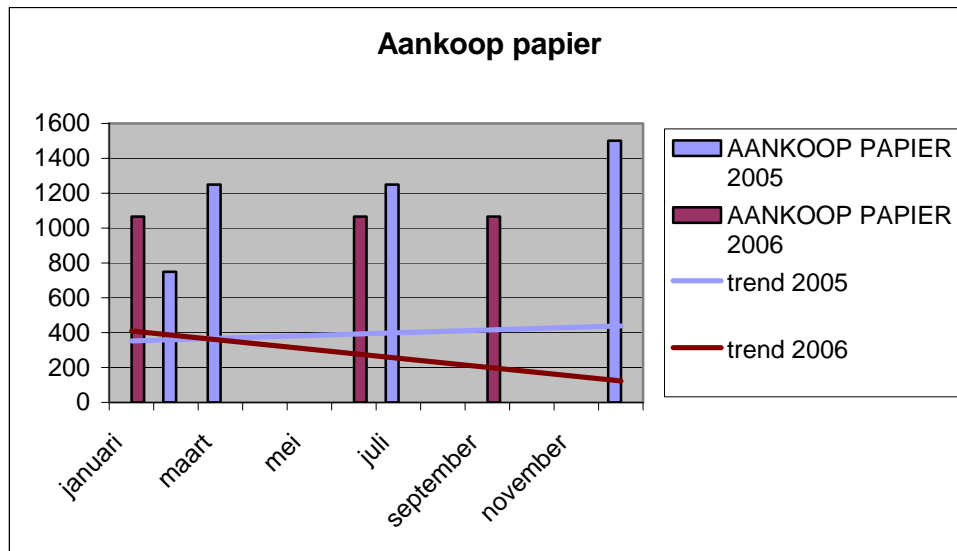
Ook al koopt de dienst zelf weinig consumptieproducten, beantwoorden deze aankopen, voor zover de dienst er de controle over heeft, volledig aan de vastgelegde doelstellingen. Alle door de dienst "gecontroleerde" aankopen beantwoordden aan het milieucriterium; het criterium "sociale billijkheid" kon daarentegen niet worden aangehouden, behalve voor intern drankverbruik. Verpakkingen waren altijd retourverpakkingen. Het is de bedoeling van de dienst om de inspanningen i.v.m. zogenoemde "duurzame" aankopen verder te zetten. De indicatoren die in 2005 werden geformuleerd worden niet meer aan een doelstelling gekoppeld, omdat dit aspect na de actualisering van de milieutoets niet meer als significant werden beschouwd.

## **3. Papierverbruik (2006 t.o.v. 2005)**

Wij streven constant naar een rationeler papierverbruik door onze medewerkers. Wat dit aspect betreft werden in de vorige milieuverklaring reeds zeer behoorlijke resultaten opgetekend. Ook nu hebben onze inspanningen hieromtrent tot uitstekende resultaten geleid.

Uit de boekhouding inzake papieraankopen per medewerker per jaar blijkt een vermindering van 4.750 vellen (+/- 22 kg per persoon per jaar) tot 3.200 vellen (+/- 16 kg per persoon per jaar); dat komt overeen met een vermindering van 32%. Het gebruikte papier is 100% gerecycleerd papier.

De verbruikscijfers werden dus bestendigd en onze doelstelling wat betreft papierverbruik bereikt. Met een vermindering van 32% doen wij het zelfs een stuk beter dan de vooropgestelde vermindering van 5%.

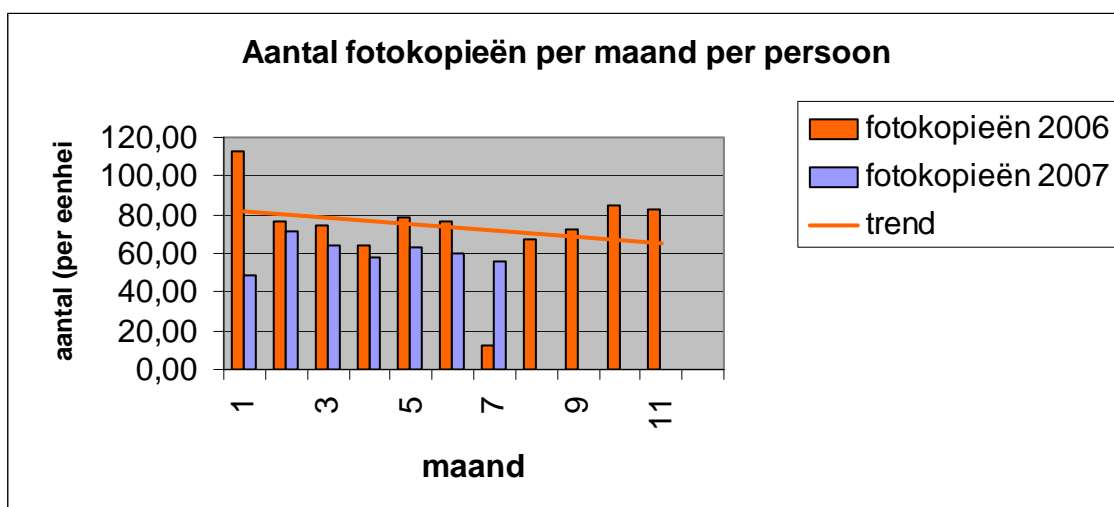


### Kopieën en printouts

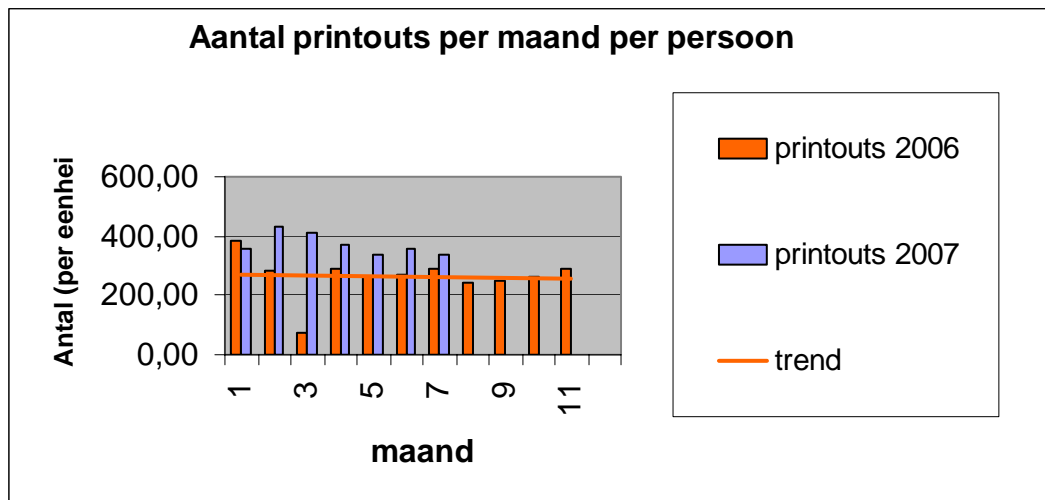
De gegevensvastlegging voor kopieën en printouts gebeurt via afzonderlijke tellers, waarbij geen verschil wordt gemaakt tussen recto en recto-verso printouts; de hoeveelheid verbruikt papier kan daarom niet exact worden bepaald. De printers zijn standaard voor recto-verso drukken ingesteld, en voor de hele dienst is er slechts één multifunctioneel toestel voor printen, faxen en scannen. Uit de gegevens blijkt dat er 19% minder printouts en 30% minder kopieën zijn gemaakt: dat is een aanzienlijke vermindering.

Deze verbruikscijfers zijn het resultaat van enerzijds bewustmakingsacties en anderzijds een bewustwordingsproces bij het personeel omtrent het belang van het behoud van de natuurlijke hulpbronnen van onze planeet. De vermindering kan mogelijk ook te maken hebben met de opdrachten die aan de dienst werden toevertrouwd.

Het aantal fotokopieën per medewerker per jaar is gedaald van 1.566 tot 1.092 eenheden.



Het aantal printouts per medewerker per jaar is gedaald van 4.682 tot 3.774 eenheden.



Het verminderde papierverbruik kan dus worden verklaard door het gecumuleerde effect van het lagere aantal fotokopieën en printouts.

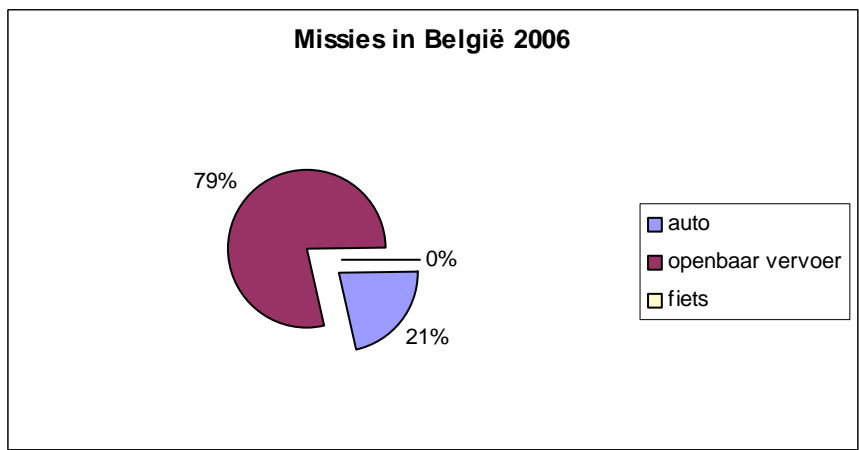
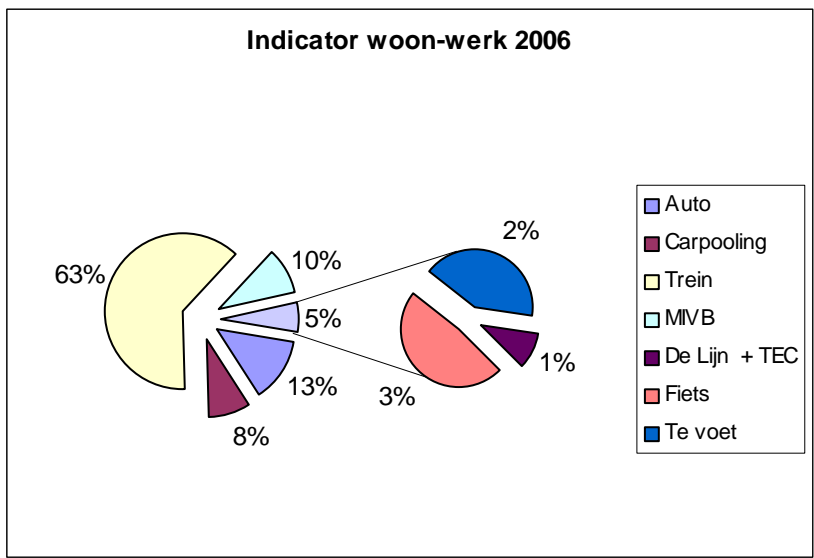
#### 4. Mobiliteit

**Woon-werktrajecten:** In 2005 werden 86,5% van de woon-werktrajecten afgelegd per trein, tram, bus, fiets of via carpooling, t.o.v. 86,7% in 2006. Er is dus sprake van een permanente inspanning van alle medewerker die voor duurzame mobiliteit kiezen. Ook al ziet men hier geen ronduit opwaartse trend, toch is de doelstelling van 90% gebruik van openbaar/duurzaam vervoer nabij.

Type vervoer	2005, %	2006, %
Auto	13,5	13
Carpooling	7,4	8
Trein	69,8	63
MIVB/DE LIJN/TEC	6,8	11
Fiets	0,8	3
Te voet	1,7	2

De POD Duurzame Ontwikkeling steunt duurzame mobiliteit door het autogebruik te beperken en het gebruik van het openbaar/duurzaam vervoer aan te moedigen, dit voor woon-werkverplaatsingen en waar mogelijk ook voor ambtelijke verplaatsingen.

Het aandeel van openbaar/duurzaam vervoer voor ambtelijke verplaatsingen in België is in werkelijkheid veel groter, maar kan evenwel niet exact worden ingeschat omdat niet alle verplaatsingen per fiets of met gebruik van een abonnement op het openbaar vervoer kunnen worden nagetrokken.



**Buitenlandse missies:** De dienst heeft geen invloed op de locaties van internationale conventies, die veelal grote verplaatsingen met zich meebrengen. Wel worden deze verplaatsingen beperkt tot wat strikt noodzakelijk is voor de missies van de POD Duurzame Ontwikkeling.

Type vervoer	2005, km	2006, km
Vliegtuig	13.540	22.610
Trein	3.470	623

**Maatregelen voor het stimuleren van duurzame mobiliteit:**

- de medewerkers krijgen een volledig gratis gecombineerd abonnement trein+MIVB; sinds 1 januari 2007 is gebruik van het MIVB-net (uitsluitend voor MIVB-gebruikers) volledig gratis (t.o.v. 20% bijdrage van het personeelslid daarvoor);
- 3 fietsen zijn beschikbaar voor verplaatsingen in Brussel;
- medewerkers die voor werkbezoeken per vliegtuig moeten reizen worden gevraagd deel te nemen aan het "Trees for travel"-systeem, maar moeten de begrotingswet in acht nemen waarin wordt bepaald dat vliegtuigtickets voor een zo laag mogelijke prijs dienen te worden gekocht;
- de dienst doet mee aan het Cambio-systeem (carpooling-autoverhuursysteem).

## **5. Afvalbeheer**

De maatregelen die door de dienst zijn genomen i.v.m. afvalpreventie en selectieve afval hebben tot gunstige resultaten geleid.

Voor de 4 eerste maanden van 2006 werden de volgende resultaten opgetekend: slechts 5,8 kg papierafval, 2,8 kg PMD en 7,8 kg gewone afval per medewerker per jaar. De vooropgestelde doelstelling was een afvalproductie van minder dan 22 kg voor papierafval en minder dan 10 kg voor diverse soorten afval, en is dus bereikt.

Opmerking: de indicator "papierafval" zal voortaan niet meer worden opgevolgd vanwege moeilijkheden bij het wegen en aangezien het papierverbruik zo wie so wordt bewaakt.

Ook glasafval wordt selectief behandeld. Omdat de daarvoor bestemde vuilnisbak ook door andere diensten op de verdieping wordt gebruikt kon de POD DO de door zijn werkzaamheden gegenereerde hoeveelheid glasafval niet bepalen; toch werd bewust niet voor een aparte vuilnisbak gekozen teneinde onze burens op de verdieping aan te zetten om ook hun afval te sorteren. De 180 kg glas uit de glasafvalbak werd voor het grootste deel door de andere diensten gegenereerd.

In het algemeen zijn deze resultaten het effect van bewustmakingsacties, o.m. via verschillende posters op strategische plekken zoals de gezamenlijke keuken, maar ook van het voorzien in de juiste vuilnis- en afvalbakken.

## **6. Onderhoud van de technische uitrustingen**

Dit nieuwe aspect kwam aan bod na de actualisering van de milieutoets in 2006.

Het naleven van de regelgeving wat betreft het gebouw en de uitrustingen ervan is een wettelijke verplichting, maar is een verantwoordelijkheid van de eigenaar; toch wordt de Emas-registratie erdoor beïnvloed. Er werd een extern deskundigenonderzoek gevraagd om de verplichtingen van de POD te bepalen. Aan de hand van een register met 130 wettelijke vereisten, waaronder de milieuvergunning, werden na onderzoek 56 vereisten uitgelicht die van toepassing zijn op de organisatie en de werkwijze van de dienst. De uitrustingen dienden reglementair in orde te worden gebracht, waarvoor veelvuldige contacten met verschillende partijen (eigenaar van het gebouw, technisch verantwoordelijke, logistiek verantwoordelijke) nodig zijn geweest.

## **Onrechtstreekse milieuaspecten en milieu-impact: resultaten voor 2006**

### **Actieprogramma van de adviseurs**

Op basis van hun competenties hadden 8 adviseurs 31 concrete acties voorgesteld. De dossiers werden regelmatig aangehaald tijdens de stafvergaderingen en stelselmatig geëvalueerd. Verder heeft de POD Duurzame Ontwikkeling individuele gesprekken

georganiseerd met de medewerkers om de vooruitgang van de dossiers te bespreken. De resultaten van de acties van de medewerkers zijn in de onderstaande tekst onderstreept.

### **EMAS-acties van de adviseurs (01/2006–12/2006 of 05-2007 voor sommige acties) gebaseerd op de doelstellingen en de strategische acties**

- Strategische doelstellingen voor de **federale planning** en de **nationale strategie**
  1. Rationeel en methodisch met milieuaspecten rekening houden in de planning voor duurzame ontwikkeling (federaal plan, toekomstig nationaal plan, langetermijnplan, jaarlijkse plannen inzake duurzame ontwikkeling die door de federale overheidsdiensten worden opgesteld): in 2006 werd alleen met de voorbereiding van het FPDD 2009-2012 gestart. In een oriënteringsnota (beschikbaar op <http://www.idco.be/>) wordt het belang benadrukt van het opnemen van de drie dimensies van DO, o.m. het milieu in dit plan.

Strategische doelstellingen inzake steun van de Federale overheidsdiensten (FOD's)/Programmatorische federale overheidsdiensten (POD's) bij het **implementeren** van duurzame ontwikkeling

- Coördineren van de werkzaamheden van de FOD's/POD's i.v.m. hun jaarlijkse actieplannen voor duurzame ontwikkeling, o.m. wat betreft de evaluatie van de milieu-impact van de aangekondigde maatregelen. Eind 2006 en begin 2007 zijn de cellen bijeengekomen om de voorgestelde methode voor het opstellen van de actieplannen te evalueren. De evaluatie van de milieu-impact gebeurt a.h.v. de duurzaamheidstoets die elders werd ontwikkeld. De POD DO heeft deze methode op zijn eigen werkzaamheden toegepast (rapportering punten 2 tot 5)
  2. Evalueren van de voorgestelde methode voor het opstellen van de actieplannen: Een eerste evaluatie is gebeurd; deze wordt gevolgd door een meer diepgaande evaluatie die eind 2007 gereed zal zijn.
  3. De methode op basis van de evaluatie aanpassen en daarna toepassen: De methode werd aan de DO-cellen overgemaakt.
  4. De cellen voor duurzame ontwikkeling bij de FOD's/POD's bijstaan bij het opstellen van hun project-actieplannen: gedeeltelijk verwezenlijkt in 2006; gereed begin 2007.
  5. De hierboven beschreven methode op de POD Duurzame Ontwikkeling toepassen: gebeurd begin 2007.
- 6. De beslissingen aanduiden op basis waarvan een Duurzame-ontwikkelingseffectbeoordeling (DOEB) zal worden uitgevoerd op het jaarlijkse project-actieplan voor duurzame ontwikkeling van de POD Duurzame Ontwikkeling: Er waren geen projecten waarvoor een DOEB nodig was.
- 7. Statistische opvolgingsmethoden uitwerken voor bepaalde overheidsopdrachten, die door de cellen voor duurzame ontwikkeling kunnen worden gebruikt voor een verdere "vergroening" van de overheidsopdrachten. De werkgroep "overheidsopdrachten" is in 2007 rond dit thema samengekomen. Omdat het hier over een zeer complex

onderwerp gaat, werd het thema gekoppeld aan een actie in het plan "duurzame overheidsopdrachten" dat in mei 2007 aan de overheid werd voorgelegd.

8. Duurzame overheidsopdrachten opnemen in de dagelijkse werkzaamheden van de administraties, o.m. via het voorzitterschap van de werkgroep duurzame overheidsopdrachten van de Commissie Duurzame Ontwikkeling. In oktober 2006 werd een workshop georganiseerd met als doel de verbeterpunten binnen de openbare besturen aan te duiden. Voorgestelde oplossingen:
- betere expertise, duidelijkere en meer precieze informatie
  - groter aanbod aan opleidingen
  - betere organisatie tussen overheidsniveaus via het inrichten van regionale koepels
  - betere interne organisatie (steun van het bestuur, samenwerking, aankoopprocedure, enz.)
  - betere informatie over de beschikbare producten en de te gebruiken criteria.
- Het rapport is beschikbaar op <http://www.guidedesachatsdurables.be/nl/productfiles/activiteiten.htm>

9. Vernieuwend dossier: de factor tijd: besluitvormers attent maken op de relatie tussen leefwijze (tijd) en milieu, en acties voorstellen. Een onderzoek werd gestart in oktober 2006. De conclusies worden tegen juni 2007 verwacht.

- Duurzame-ontwikkelingseffectbeoordeling (DOEB):

Acties 10 tot 12. Een methode voor DOEB uitwerken en beheren (de milieu-impact van de voorgestelde reglementeringen onderzoeken), en deze institutionaliseren; met gebruik van de methode (case-studies, pilootprojecten, definitieve projecten) de niet-milieugebonden openbare besturen aansporen om met milieuaspecten rekening te houden; de administraties helpen bij het implementeren en het uitvoeren van DOEB via ondersteuning en opleiding wat betreft de milieupijler in duurzame ontwikkeling. In 2006 werd een wetenschappelijke studie over dit thema afgerond. Daarna werd een procedure aan de administraties voorgesteld; de procedure werd door het politieke niveau goedgekeurd. In maart 2007 heeft de regering bepaald dat alle beslissingen die via de Ministerraad worden genomen van een duurzaamheidstoets dienen te worden vergezeld. De toets omvat 10 milieu-indicatoren. Tot juni 2007 werden verschillende opleidingen voor de cellen Duurzame ontwikkeling georganiseerd.

Overzicht van de 10 milieu-indicatoren:

<u>Kwaliteit van het milieu</u>	<u>M1 : Luchtkwaliteit</u>
	<u>M2: Waterkwaliteit</u>
	<u>M3: Grondkwaliteit</u>
	<u>M4: Hinder</u>
<u>Grondstoffen en hulpbronnen</u>	<u>M5: Energieverbruik</u>
	<u>M6: Waterverbruik</u>
<u>Biodiversiteit en natuur</u>	<u>M7: Biodiversiteit</u>
<u>Ruimte</u>	<u>M8: Gebruik van de ruimte</u>

\_\_\_\_\_ M9: Waterbeheer

\_\_\_\_\_ M10: Mobiliteit

De methode en bijhorende formulieren zijn beschikbaar op het volgende adres:

<http://www.poddo.be/NL/index.php?PHPSESSID=fd14ed16c620a62c9c5012d0de9b1c5e&page=24>

13. Bewustmaking omtrent duurzame ontwikkeling via een aanbod aan opleidingen en presentaties met een krachtlijn waarin de milieu-aspecten aan bod komen. Naast het aanbod van het Opleidingsinstituut van de Federale Overheid (OFO) heeft de POD DO in 2006 8 middagen van de DO georganiseerd, waarvan 3 over milieu-onderwerpen: klimaatverandering – ecologische voetafdruk – energieverbruik bij de gezinnen. Verslagen over deze middagen zijn beschikbaar op <http://www.poddo.be/NL/index.php?page=69>
14. Opvolging van het dossier energie/klimaat (met als hoofdthema's energie en armoede) en voorbereiding van de Commissie inzake Duurzame Ontwikkeling (CDO) van de Verenigde Naties voor 2006 en 2007. In 2006 werd beslist dat de POD DO dit thema niet meer specifiek zou opvolgen en dat deze taak door de FOD Economie zou worden waargenomen. Toch heeft de POD DO in mei 2007 dit thema bij de CDO opgevolgd. De POD DO heeft er bij de Europese delegatie op aangedrongen dat rekening wordt gehouden met de lange-termijndimensie; deze stelling werd door Europa verdedigd. Een blok landen, met name de olieproducerende landen, hebben zich evenwel hiertegen verzet.
15. Steun aan de wetenschappelijke programma's van de Programmatorische federale overheidsdienst Wetenschapsbeleid i.v.m. aan milieuduurzaamheid gerelateerde aspecten. De POD DO heeft deelgenomen aan verschillende studiebegeleidingscomités en aan de werkgroepen die belast waren met het vastleggen van het onderzoeksprogramma.
16. Environment Information System (EIS): organiseren van de opleidingen voor het gebruik van de beheerssoftware voor energieverbruik van de Federale en de Programmatorische federale overheidsdiensten. Begin 2006 werden opleidingen georganiseerd en gevolgd door verschillende Federale overheidsdiensten.
17. Begeleiding van het 2de en het 3de konvooi bij het implementeren van de milieuzorgsystemen (MZS) binnen de federale en gelijkgestelde organisaties (beslissing van de Ministerraad van 20 maart 2004 als invulling van Actie 17 van het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling II). Eind 2005 werd beslist dat 6 federale organismen zouden worden begeleid (Konvooi 1 en 1bis). De begeleiding door twee consultantsbureaus gebeurde in 2006. In november 2006 werd beslist 7 nieuwe organismen naar EMAS te begeleiden (Konvooi 2). Stand in juni 2007: van konvooi 1 zijn de Belgische Technische Coöperatie en de POD Wetenschapsbeleid geregistreerd. Binnenkort worden ook de Kanselarij van de Eerste Minister en het Federaal Planbureau geregistreerd. Van konvooi 1bis werd voor de FOD Mobiliteit een audit uitgevoerd in juni 2006.
18. Coördineren van de EMAS-validatie (Environmental Management and Audit Scheme) van de federale overheidsdiensten, programmatorische federale overheidsdiensten en gelijkgestelde diensten. Eind 2006 heeft de POD DO een gemeenschappelijk lastenboek opgesteld en gelanceerd voor externe validatie van de organismen van konvooi 1. Een dienstverlener werd gekozen.

19. Begeleiding van de interne milieuadviseurs van de federale instanties via coördinering op federaal niveau van acties i.v.m. milieuzorg. In 2006 heeft de POD DO 4 vergaderingen georganiseerd om de actie van de milieuadviseurs van konvooi 1 en 1bis te coördineren.
- **Strategische doelstellingen inzake ondersteuning**
20. De milieuprestaties van medecontractanten (ook aanvragers van gesubsidieerde projecten) evalueren a.h.v. een vragenlijst met aantoonbare resultaten; aan ontwerpers nieuwe denkpistes aanbieden om de milieuaspecten binnen hun organisatie te verbeteren. In 2006 hebben alle medecontractanten tegelijk met hun bestek een vragenlijst over milieuaspecten meegekregen. Dat was niet het geval voor de gesubsidieerde projecten.
21. Betaling ondergeschikt maken aan het terugsturen van de ingevulde vragenlijst (cf. vorig punt). Omdat alle contractanten hun vragenlijst en formulieren bij hun offerte hebben ingediend, was het niet nodig deze bepaling toe te passen.
22. De via de vragenlijst verkregen informatie samenvatten en evalueren (cf. vorig punt). Bij gebrek aan mankracht werd deze actie in 2006 niet uitgevoerd.
- **Strategische doelstellingen inzake bewustmaking en communicatie**
23. Week van de duurzame ontwikkeling: de deelnemers m.b.v. nieuwe instrumenten bewustmaken van de basisbegrippen van duurzame ontwikkeling, o.m. in verband met het milieu. In oktober 2006 werd een Week van de DO gehouden met erkende deelnemers wat betreft milieu- en sociale aspecten.
24. Elektronische publicaties leesvriendelijker maken zodat onnodig printen wordt vermeden. Zo weinig mogelijk op papier publiceren; indien publicatie op papier noodzakelijk is, zo "groen" mogelijk drukken (papier, inkt, verpakking). In 2006 werd er geen enkele publicatie met een grote omzet op papier uitgegeven. In september 2006 werd als nr. 14 in de COMM Collection het werkje "Duurzaam communiceren – Gids voor de federale communicatoren" ([http://www.belgium.be/eportal/application?pageid=contentPage&docId=24228#anchor\\_4](http://www.belgium.be/eportal/application?pageid=contentPage&docId=24228#anchor_4)) uitgegeven; de POD DO heeft hiertoe met zijn expertise bijgedragen. In april 2007 werd papierverbruik voor de uitgave van het rapport van de IDCO met ongeveer 500 maal 500 pagina's gereduceerd door databasegegevens op een cd-rom te plaatsen.
25. Ten minste één keer per jaar een artikel over de milieuprestaties van de POD Duurzame Ontwikkeling opstellen. In juni 2006 heeft de POD DO in zijn newsletter nr. 14 een artikel over zijn milieuverklaring ingelast.
26. Sprekers die door de POD Duurzame Ontwikkeling worden uitgenodigd aanmoedigen om milieuaspecten in hun uiteenzetting op te nemen. Dit was uiteraard het geval voor de middagen over milieu en over wijzigingen in de productie- en consumptiepatronen. Milieuaspecten kwamen ook aan bod tijdens de middag over armoede, met een toelichting over het verband tussen rijkdom en ecologische voetafdruk.
27. De milieuverklaring van de Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame ontwikkeling op de website van de dienst publiceren. De verklaring is beschikbaar op <http://www.poddo.be/uploads/documentenbank/d5e27901508968a0957de50cd8e2b251.pdf>
28. Informatie over het EMAS-milieuzorgsysteem in het jaarlijks rapport van de dienst opnemen. Het rapport 2006 is beschikbaar op [http://www.sppdd.be/FR/le\\_spp\\_dd/rapport\\_annuel\\_1170081312](http://www.sppdd.be/FR/le_spp_dd/rapport_annuel_1170081312); informatie over het milieuzorgsysteem is opgenomen op pp. 74 - 76.

- Strategische doelstellingen inzake **beheer**
29. Rationeel en methodisch met milieuaspecten rekening houden in het dagelijks beheer van de Programmatorische federale overheidsdienst Duurzame ontwikkeling. Deze doelstelling werd bereikt via het EMAS-milieuzorgsysteem
  30. Zorgen voor de goede werking van het milieuzorgsysteem van de POD Duurzame Ontwikkeling en de continue verbetering ervan. Deze doelstelling werd bereikt door de grondige herwerking van het Milieuzorgsystemen
  31. Ervoor zorgen dat de communicatie van de communicatiecel efficiënt in lijn ligt met ons milieuzorgsysteem. Deze doelstelling werd bereikt door de communicatie bij het Milieuzorgsystemen te betrekken.

### **Milieudoelstellingen i.v.m. rechtstreekse aspecten**

De milieudoelstellingen zoals die werden geformuleerd na de geactualiseerde analyse werden opnieuw bijgesteld na de verhuizing van eind mei 2007. Tijdens een interim bestuursevaluatie in juli 2007 werden de volgende doelstellingen weerhouden:

#### **Wat betreft Papierverbruik:**

DOELSTELLING: Het papierverbruik tijdens de tweejarperiode (2006-2008) verminderen

#### MIDDELEN:

- Bewustmaking via posters met de 10 goede praktijken
- Een papierrecycleerbak naast de copier opstellen
- De verbruiksresultaten tijdens de stafvergaderingen doornemen
- Positionering als "papierloze administratie" via een melding in het onderschrift van de emails
- De indicatoren voor aankoop en verbruik van papier opvolgen

INDICATOR: Papierverbruik in kg per persoon per jaar en in vellen per persoon per jaar

#### **Wat betreft Energieverbruik (gas en elektriciteit) en waterverbruik:**

De doelstellingen hieromtrent zijn voorlopig opgeschort en vervangen door bewustmakings- en aanmoedigingsacties om de inspanningen van het personeel i.v.m. met rationeel gebruik van energie en natuurlijke hulpbronnen verder te zetten.

#### MIDDELEN:

- Bewustmaking via posters met de 10 goede praktijken
- Uithangen op geschikte plaatsen van het oproepnummer in geval van lekkende kranen, enz.
- Attent maken op goede milieuzorg tijdens de stafvergaderingen

### **Milieudoelstellingen i.v.m. onrechtstreekse aspecten**

## **EMAS-acties van de adviseurs (01/2007–12/2007) gebaseerd op de doelstellingen en de strategische acties**

Na de actualisering van de milieuanalyse voor 2006-2007 zijn de meest belangrijke milieudoelstellingen die met onze werkzaamheden verband houden, als volgt vastgelegd:

- ❖ Strategische doelstellingen voor de **federale planning** en de **nationale strategie**
  1. Rationeel en methodisch met milieuaspecten rekening houden in de planning voor duurzame ontwikkeling (federaal plan, toekomstig nationaal plan, langetermijnplan). In 2007-2008 zal het ontwerp van federaal plan inzake DO 2009-2012 hier een zeer belangrijke rol spelen. Verder zullen specifieke acties worden voorgesteld om de ecologische voetafdruk te verminderen en tot behoud van de biodiversiteit.
- ❖ Strategische doelstellingen inzake steun van de Federale overheidsdiensten (FOD's)/Programmatorische federale overheidsdiensten (POD's) bij het **implementeren** van duurzame ontwikkeling
  2. Een Duurzame-ontwikkelingseffectbeoordeling (DOEB) uitvoeren op het ontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2009-2012.
  3. De methode voor DOEB beheren (de milieu-impact van de voorgestelde reglementeringen onderzoeken) en deze institutionaliseren. De administraties helpen bij het implementeren en het uitvoeren van DOEB via ondersteuning en opleiding o.m. wat betreft de milieupijler in duurzame ontwikkeling.
  4. Bewustmaking omtrent duurzame ontwikkeling via een aanbod aan opleidingen en presentaties met een krachtlijn waarin o.m. de milieuaspecten aan bod komen.
  5. Begeleiding van het 2de en het 3de konvooi bij het implementeren van de milieuzorgsystemen (MZS) (beslissing van de Ministerraad van 20 maart 2004 als invulling van Actie 17 van het Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling II). Coördineren van de EMAS-validatie (Environmental Management and Audit Scheme) van de federale overheidsdiensten, programmatorische federale overheidsdiensten en gelijkgestelde diensten. Begeleiding van de interne milieuadviseurs van de federale instanties via coördinering op federaal niveau van acties i.v.m. milieuzorg.
  6. Statistische opvolgingsmethoden selecteren voor bepaalde overheidsopdrachten, die door de cellen voor duurzame ontwikkeling kunnen worden gebruikt voor een verdere "vergroening" van de overheidsopdrachten.
- ❖ Strategische doelstellingen inzake **ondersteuning**
  7. Medecontractanten (ook aanvragers van gesubsidieerde projecten) bewustmaken van het belang van milieuprestaties via een vragenlijst met aantoonbare resultaten; aan ontwerpers nieuwe denkpijlers aanbieden om de milieuaspecten binnen hun organisatie te verbeteren. Betaling ondergeschikt maken aan het terugsturen van de ingevulde vragenlijst.
- ❖ Strategische doelstellingen inzake **bewustmaking** en **communicatie**
  8. Week van de duurzame ontwikkeling: de deelnemers m.b.v. nieuwe instrumenten bewustmaken van de basisbegrippen van duurzame ontwikkeling, o.m. de uitdagingen in verband met het milieu.
  9. Elektronische publicaties leesvriendelijker maken zodat onnodig printen wordt vermeden. Zo weinig mogelijk op papier publiceren; indien publicatie op papier noodzakelijk is, zo "groen" mogelijk drukken (papier, inkt, verpakking).

10. Ten minste één keer per jaar een artikel over de milieuprestaties van de POD Duurzame Ontwikkeling opstellen.
11. Sprekers die door de POD Duurzame Ontwikkeling worden uitgenodigd aanmoedigen om milieuaspecten in hun uiteenzetting op te nemen.

### **Prestaties van het milieuzorgsysteem**

Als gevolg van de interne audits en met het oog op een betere harmonisering t.o.v. de methodologie die bij de andere federale instellingen wordt toegepast, werd beslist om het milieuzorgsysteem in 2006-2007 volledig te herwerken. De POD DO beschikt nu over een beter gedocumenteerd systeem dat wordt beheerd op zodanige wijze dat het door alle medewerkers kan worden begrepen en toegepast. Een van de grote voordelen van het nieuwe systeem is dat het kan worden aangepast aan een eventuele groei van de dienst en dat rekening kan worden gehouden met enig personeelsverloop. Het systeem is voorzien van een zeer volledige geschreven documentatie die als handboek wordt aangeboden; daardoor kan kennismaking met het systeem door nieuwkomers vrij vlot verlopen. Ook dient te worden opgemerkt dat gegevensuitwisseling met andere federale instellingen op een gemeenschappelijke basis kan gebeuren.

De grondige aanpassing van het milieuzorgsysteem in 2006-2007 heeft tot de volgende resultaten geleid:

- wij beschikken over een up-to-date gebrachte milieuanalyse
- de prioriteiten en de doelstellingen konden worden bijgesteld
- de documentatie is herwerkt, en is beter leesbaar en vlotter toegankelijk
- een reeks bewustmakingsacties konden worden gevoerd
- de gegevensverzameling i.v.m. de indicatoren en de opvolging ervan is meer betrouwbaar en meer consistent t.o.v. de analyseresultaten
- betere Emas-conformiteit

Voor het herwerken van het milieuzorgsysteem werd een student-stagiair in dienst genomen om de milieucel van de POD DO te versterken.

### **Validatieverklaring**

Op basis van de audit van de organisatie, interviews met zijn medewerkers en het onderzoek van de documentatie, de gegevens en de informatie bekomen tijdens de audit, heeft AIB-VINÇOTTE International, in zijn hoedanigheid van milieuverificateur erkend door BELAC onder het nr. BE-V-0016, besloten:

- dat het milieuzorgsysteem en de milieu-auditprocedure zowel als de Milieuverklaring 2007 over de realisaties van 2006-2007 en over het milieu-actieprogramma 2007-2008 beantwoorden aan de eisen van de Verordening (CE) Nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2001 inzake vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieuzorg- en milieu-auditsysteem (EMAS).
- dat de gegevens en de informatie in deze milieuverklaring betrouwbaar zijn en dat ze op doeltreffende wijze alle significante milieuvragen voor deze organisatie behandelen.

Opgemaakt te Brussel, 10 september 2007

(Handtekening)

ir. P. Olivier,  
Voorzitter van de Certificatiecommissie.